

Allianssin lausunto valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2021

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asia: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021
<https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+146/2020>

Teema: Rahapeli toiminnan tuotot
Rahapeli toiminnan tuottojen kohdentuminen urheilulle, nuorisotyölle, tieteelle ja taiteelle vuonna 2021 sekä rahapeli tuottojen merkitys toiminnan rahoitukselle näillä toimialoilla. Lyhyt katsaus nykytilaan ja ensi vuoteen 2021. Varautuminen nähtävissä olevaan rahapeli toiminnan tuottojen vähenemiseen tulevana vuosina ja talousarviorahoituksen vastaavaan lisäämistarpeeseen. Arpajaislain uudistamisen (toinen vaihe) tilanne ja sen keskeiset suuntaviivat, (monopoliaseman vahvistaminen, pelihaittojen ehkäiseminen ja jo syntyneiden ongelmien korjaaminen).

Suomen nuorisovaltuusto Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisovaltuusto toimijat. Allianssin jäsenenä on yli 130 nuorisovaltuustoa ja muuta nuorisovaltuustolla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisovaltuusto järjestöt.

Kiitämme valiokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa. Rahapeli toiminnan tuotot laskevat merkittävästi vuonna 2021, mutta nuorisovaltuustojen yhteiskunnallinen merkitys pysyy ennallaan tai kasvaa ennen muuta korona-kriisin myötä. Näistä syistä on myönteistä, että hallituksen talousarvioesityksen mukaan nuorisovaltuustojen resurssit turvataan vuoden 2019 tasolle. Rahapeli toiminnan tuottojen laskua vastaava kompensatio tehdään yleisistä budjettivaroista.

Vuoden 2021 budjetissa on kuitenkin ratkaistu vain yksi vuosi. Jos nuorisovaltuustojen ja rahapeli toiminnan tuottojen välillä säilytettäisiin kytkös, tämä todennäköisesti¹

¹ Rahapeli toiminnan tuottojen tulevien vuosien laskunäkymä aiheutuu ennen muuta vastuullisuustoimista, jotka rajoittavat tai hankaloittavat pelaamista, sekä pelaamisen siirtymisestä toimiluvattomiin yhtiöihin erityisesti verkkopeleissä. Lisäksi emme tiedä, mikä osa koronasta aiheutuneesta pelaamisen vähentymisestä on pysyvää, missä määrin pelaaminen siirtyi korona-aikana verkkopeleihin. Vastuullisuustoimet lähtökohtaisesti ovat

aiheuttaisi tarpeen kompensoida rahapelitoiminnan tuottoja aina uudelleen yleisistä budjettivaroista. **Toimialan rahoitus olisikin selkeintä jatkossa kattaa yleisistä budjettivaroista.**

1 Varautuminen rahapelitoiminnan tuottojen vähenemiseen tulevina vuosina

Rahapelitoiminnan tuottojen vähenemiseen voidaan varautua kahdella tavalla, joista ensimmäinen on keskeinen:

- 1) Nuorisobudjetin siirtäminen katettavaksi yleisistä budjettivaroista
- 2) Uusien rahoitusinstrumenttien käyttö
- 3) Toimialan osaamisen ja yhteistyön kehittäminen

Keskeinen varautumisen muoto on se, että **nuorisobudjetti katettaisiin tulevaisuudessa yleisistä budjettivaroista.** Näin toimialan rahoitustaso määriytyisi jatkossa perustuen toimialan yhteiskunnalliseen merkitykseen, ei perustuen suomalaisten rahapelaamisen määrään, jolla ei voida katsoa olevan olennaista asiayhteyttä siihen, kuinka paljon nuorisotoimialaa tulisi rahoittaa. Nykynäkymä rahapelitoiminnan tuotoista on laskeva myös pitkällä aikavälillä. Jos nuorisobudjetti katettaisiin valtaosaltaan jatkossakin näistä varoista, jatkettaisiin keinotekoista keskinäisriippuvaisuutta kahden toisiinsa juurikaan liittymättömän asian välillä ja luotaisiin nuorisotoimialan rahoitukseen laskeva näkymä tilanteessa, jossa nuorisotoimialan yhteiskunnallinen merkitys ei laske. Lisäksi toimiala joutuisi edelleen kantamaan yhteiskunnallista vastuuta rahapelitoiminnasta sen haittailmiöineen.

Tämän lisäksi pitkällä aikavälillä nuorisotoimialan toimijoiden ja julkisen sektorin (valtio ja kunnat) tulee löytää yhteistyössä yhä **uusia rahoitusinstrumentteja nuorten hyvinvoinnin varmistamiseen.** Yksi tällainen juuri nyt tarkasteltava mahdollisuus on esimerkiksi EU:n elpymisrahasto.

Jotta käytettävissä olevilla resursseilla voidaan tehdä yhä vaikuttavampaa toimintaa, nuorisotoimialan **tulee myös kehittää omaa osaamistaan ja yhteistyötä:**

- Osaaminen: pitkällä aikavälillä osaamisen levittäminen, kehittäminen ja käyttöönotto tulee olemaan yhä tärkeämpää. Tätä osaamisen kehittämistä on syytä tehdä paitsi toimialan sisällä, myös sen rajojen yli: nuorten hyvinvointiin, syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvät lukuisia muitakin sektoreita koulutuksesta sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Näin käytettävissä olevilla resursseilla pystytään saada enemmän hyvinvointia lisääviä toimia aikaan.
- Yhteistyö: yhteistyöllä voidaan käyttää olemassa olevia resursseja paremmin hyödyksi. Esimerkiksi uudet digitaaliset työkalut ja toimintaympäristöt luovat tälle hyvän lähtökohdan.

yhteiskunnallisesti perusteltuja - niiden tavoitteena on vähentää rahapeliongelmia. Kuitenkin rahoituksen näkökulmasta ne osaltaan vähentävät rahapelitoiminnan tuottoja.

Nämä toimet ovat ennen muuta nuorisotalon toimijoiden omalla vastuulla. Valtio voi kuitenkin tukea näissä toimissa esimerkiksi kannustamalla rahoituksella osaamisen vahvistamiseen.

Kaikkiaan **nuorisotoimialan rahoituksen pitäminen vakaana on erittäin merkityksellistä**. Työssä saadaan aikaan hyötyjä nuorille ja yhteiskunnallisesti vain pitkäjänteisellä työllä. Suuri osa työstä - erityisesti järjestöjen työ - on vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Tässä mielessä valtionavustuksilla on suuret kerrannaisvaikutukset: avustuksilla aikaan saatava pieni määrä ammattimaista toimintaa, rakenteita ja aineellisia resursseja voi mahdollistaa suuren määrän vapaaehtoistoimintaa. Vastaavasti pienikin leikkaus avustuksissa voi kertautua toiminnan määrässä, kun se leikkaa vapaaehtoistoiminnan edellytyksiä². Näistä syistä rahoituksen tason pitkäjänteinen turvaaminen on olennaista ensi vuoden osalta, kuten valtioneuvosto esittää, ja myös tulevien vuosien osalta. Nuorisotoimialan rahoituksen kytkös rahapelitoiminnan tuottoihin tulisi purkaa, ja jatkossa toimialan rahoitus tulisi kattaa yleisistä budjettivaroista.

2 Arpajaislain uudistaminen

Arpajaislain uudistus liittyy nuorisotoimialan rahoitukseen nykymallissa, jossa rahoitus on kytketty rahapelitoiminnan tuottoihin. Jos tämä kytkös puretaan, kuten Allianssi ehdottaa, arpajaislain uudistamisella ei ole juuri yhteyttä nuorisotalon. Pelaamisen vastuullisuus kuitenkin liittyy edelleen nuorisotalon hyvinvointiin, koska rahapeliongelmat painottuvat nuorilla aikuisilla.

Arpajaislain uudistuksen keskeinen tavoite on lisätä vastuullisuutta, eli vähentää peliongelmia. **Vastuullisuustoimien vahvistaminen ja rahapeliongelmien vähentäminen on koko väestön kannalta perusteltua**. Nuoret aikuiset ovat suurin ongelmapelaajien ikäryhmä. Tässä mielessä monipuolisesti rahapeliongelmaa vähentävät toimet ovat tervetulleita.

3 Mihin rahoitusta tarvitaan - nuorten hyvinvointi Suomessa

Useat tutkimukset osoittavat, että **nuoret Suomessa voivat pääosin hyvin, mutta hyvinvointi eriytyy**³. Eriarvoistuminen näkyy taloudellisena, terveydellisenä, sosiaalisena, koulutuksellisenä kysymyksenä. Esimerkiksi THL:n sivuilla vedetään yhteen tutkimusaineistoja nuorten hyvinvoinnista näin: "Yleisesti nuorten hyvinvointi on

² Tätä mekanismia kuvaa nyrkkisääntö siitä, että yksi vapaaehtoistoimintaan sijoitettu euro tuottaa noin kuuden euron verran arvoa yhteiskunnalle. Tämä on todennettu esimerkiksi Helsingin yliopiston Ruralia instituutin raportissa: Laasanen, Juhani (2011) Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Verkkoviite: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/225281>. Viitattu: 29.10.2020

³ Tätä kehitystä kuvaavat esimerkiksi nuorisobarometrit ja THL:n aineistot. Verkkoviitteet:

Nuorisobarometrit: <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/> THL:n aineistot nuorten terveys- ja hyvinvointieroista: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/nuoret>. Viitattu: 3.11.2020

parantunut Suomessa 2000-luvulla. Eriarvoisuus on kuitenkin vakava ongelma, vaikka suurin osa nuorista voikin hyvin.”⁴

Erytinen hyvinvointiin vaikuttava teema juuri nyt on korona-kriisi. **Nuorten kokemukset koronasta ovat hyvin eriytyneitä.** Osalle tilanne aiheuttaa suuria ongelmia, joillekin ei juuri lainkaan. Selvä enemmistö nuorista kärsii koronatilanteen vaikutuksista. Nuorten kokemat ongelmat ovat esimerkiksi ahdistuneisuutta, yksinäisyyttä ja koulunkäynnin vaikeuksia. Olennaista nuorten kannalta on löytää uusia ja toimivia käytäntöjä, joilla tuetaan ammattilaisten apua tarvitsevia nuoria etänä. Lisäksi olennainen huomio on, että nuoret haluavat myös auttaa muita, ja osallistua koronanepidemian ratkaisuihin. Tiedot käyvät esille nuorille kevätkaudella 2020 teetetystä #MPKorona-kyselystä⁵.

Koko nuorisoalalle on yhteiskunnallisesti perusteltua pitää vakaa, parhaassa tapauksessa vahvistuva rahoitustaso myös tulevina vuosina. **Nuorisotyöllä voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja eriarvoistumista.** Esimerkiksi Teemu Vauhkonen ja Tommi Hoikkalan tutkimus Syrjäytymisen lasku⁶ osoittaa, että nuorisotyö edistää syrjäytymisvaarassa olevien nuorten - niin sanottujen NEET-nuorten⁷ - siirtymistä työhön ja koulutukseen sekä ehkäisee syrjäytymistä. Tutkimus osoittaa myös, että kohdennetut toimet vahvistavat julkista taloutta tulonsiirtojen vähenemisen ja maksettujen verojen lisääntymisen myötä. Eryteisesti tutkimuksessa tarkasteltiin työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön merkitystä.

Yksi olennainen eriarvoistumisen ehkäisyä tukeva toimi olisi **ohjaamojen vakinaistaminen.** Nuorten palveluiden vaikuttavuutta koskevat tutkimukset osoittavat, että palvelut onnistuvat sitä paremmin mitä aikaisemmin ne tavoittavat nuoret, mitä räätelöidympiä ne ovat, mitä tiiviimpää nuoria seurataan ja mitä sujuvampaa on eri toimijoiden yhteistyö. Nuorten monialaiset ohjaamot monialaisena ja nuorilähtöisenä toimintamallina vastaavat juuri näihin tarpeisiin.

Eriarvoistumisen purkamisessa myös **koulutuksella on tärkeä rooli.** Koulutukseen liittyvät tarpeet korostuvat koronan myötä. Suomen työmarkkinoilla on mahdotonta pärjätä ilman hyvää koulutusta nyt tai tulevaisuudessa. Tarvitaan lisää korkeakoulutuspaikkoja, opiskelujen joustoa, lisää opinto-ohjausta ja opettajien tukea. Tulevaisuuden uusista työpaikoista 70 prosenttiin tarvitaan korkeakoulutason osaamista, mutta koulutusasteemme junnaa matalana.

⁴ THL: Nuoret - hyvinvointi ja terveyserot. Verkkoviite:

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/nuoret>. Viitattu: 3.11.2020

⁵ Allianssi teetti kyselyn yhdessä Nuortenmedia Demin, Väestöliiton, Pelastakaa Lapset -järjestön ja Nuorten mielenterveysseura Yeesin kanssa. Kysely toteutettiin nuorille verkkokyselynä 27.3.-3.4.2020. Siihen vastasi yli 2200 nuorta ympäri Suomea. Vastaajista 13-19-vuotiaita vastaajia 1139.

⁶ Vauhkonen, Teemu & Hoikkala, Tommi (2020) Syrjäytymisen lasku - tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta.

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisu 153. Verkkoviite:

https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjaytymisen_lasku.pdf Viitattu: 29.10.2020

⁷ NEET: "not in employment, education or training"

Lopulta koko yhteiskunnan toiminta liittyy nuorten hyvinvointiin ja eriarvoistumiseen. Nuoret ovat yhteiskunnan jäseniä siinä missä muutkin ikäryhmät, ja siten heidän hyvinvointinsa on kytköksissä lopulta koko yhteiskunnan palveluiden ja rakenteiden kokonaisuuteen.

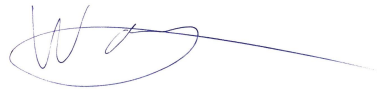
Yhteenveto

Kaikkiaan talousarvioesityksessä olennaista on rahoituksen tason turvaaminen kompensoimalla rahapelitoiminnan tuottojen alenemista yleisestä budjetista. Pitkäjänteisen toimialan rahoituksen turvaamiseksi yksi olennainen toimi vuoden 2022 budjettia kohden valmistauduttaessa on rahoituksen katteen siirtäminen valtion yleiseen budjettiin.

Helsingissä 3.11.2020

Elisa Gebhard
Puheenjohtaja

Ilmari Nalbantoglu
Va. toiminnanjohtaja

Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot: Ilmari Nalbantoglu, p. 050 574 1112

